

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «ФІЯЛО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF FIYALO AND OTHERS v. UKRAINE)**

*(Заява № 62545/15 та 3 інші –
див. перелік у додатку)*

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

06 липня 2023 року

*Це рішення є остаточним, але може підлягати редакційним
виправленням.*

У справі «Фіяло та інші проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Карло Ранцоні (*Carlo Ranzoni*), Голова,

Ладо Чантурія (*Lado Chanturia*),

Марія Елосегі (*María Elósegui*), судді,

та Вікторія Марадудіна (*Viktoriya Maradudina*), в.о. заступника Секретаря секції,

після обговорення за зачиненими дверима 15 червня 2023 року постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявами, поданими у різні дати, зазначені в таблиці у додатку, до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція).

2. Про заяви було повідомлено Уряд України (далі – Уряд).

ФАКТИ

3. Перелік заявників і відповідні деталі заяв наведені в таблиці у додатку.

4. Заявники скаржилися на неефективне розслідування смерті внаслідок дорожньо-транспортних пригод і дорожньо-транспортних пригод, які становили загрозу життю, в яких не брали участі представники держави.

ПРАВО

I. ОБ'ЄДНАННЯ ЗАЯВ

5. Беручи до уваги схожість предмету заяв, Суд вважає за доцільне розглянути їх спільно в одному рішенні.

II. ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 2 КОНВЕНЦІЇ

6. Заявники скаржилися на неефективне розслідування смерті внаслідок дорожньо-транспортних пригод і дорожньо-транспортних пригод, які становили загрозу життю, в яких не брали участі представники держави. Вони посилалися на статті 2, 3, 6 і 13 Конвенції.

Суд, якому належить провідна роль щодо здійснення юридичної кваліфікації фактів справи, вважає, що зазначені скарги мають

розглядатися за статтею 2 Конвенції (див. рішення у справі «Ігор Шевченко проти України» (*Igor Shevchenkov. Ukraine*), заява № 22737/04, пункт 38, від 12 січня 2012 року).

7. Насамперед Суд зазначає, що цю справу слід розглядати з точки зору зобов'язання держави провести ефективне розслідування за процесуальним аспектом статті 2 Конвенції. Відповідні загальні принципи щодо ефективності розслідування наведені в рішенні у справі «Мустафа Тунч і Феджіре Тунч проти Туреччини» [ВП] (*Mustafa Tunç and Fecire Tunç v. Turkey*) [GC], заява № 24014/05, пункти 169 – 182, від 14 квітня 2015 року). Зокрема, після виникнення зобов'язання провести розслідування, дотримання процесуальних вимог за статтею 2 Конвенції оцінюється на підставі декількох основних критеріїв: належність слідчих дій, оперативність розслідування, залучення членів родини померлого та незалежність розслідування. Ці елементи є взаємопов'язаними і кожен з них окремо не може бути самоціллю (там само, пункт 225).

8. До того ж це зобов'язання не є обов'язком досягнення результатів, а обов'язком вжиття заходів. Суд погоджується, що не кожне розслідування обов'язково має бути успішним або дійти висновку, який співпадає з викладом подій скаржника. Проте воно, у принципі, має бути здатним призвести до встановлення фактів справи, а якщо твердження виявляться правдивими – до встановлення та покарання винних осіб (див. рішення у справі «Пол та Одрі Едвардс проти Сполученого Королівства» (*Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*), заява № 46477/99, пункт 71, ЄСПЛ 2002-II).

9. Розглядаючи факти цієї справи у контексті цих принципів, Суд вважає, що розслідування характеризувалися різними недоліками, які підірвали здатність органів досудового розслідування встановити обставини смерті родичів заявників або дорожньо-транспортних пригод, які загрожували життю, а також осіб, які мали понести відповідальність, якщо такі були. Конкретні недоліки вказані в таблиці у додатку.

10. У керівних справах «Басюк проти України» (*Basyuk v. Ukraine*), заява № 51151/10, від 05 листопада 2015 року; «Поживотко проти України» (*Pozhyvotko v. Ukraine*), заява № 42752/08, від 17 жовтня 2013 року та «Качурка проти України» (*Kachurka v. Ukraine*), заява № 4737/06, від 15 вересня 2011 року), Суд вже встановлював порушення щодо питань, аналогічних тим, що розглядаються у цій справі.

11. Розглянувши всі надані йому матеріали, Суд не вбачає жодних фактів або аргументів, здатних переконати його дійти іншого висновку щодо прийнятності та суті цих скарг. З огляду на свою практику з цього питання Суд вважає, що у цій справі розслідування не відповідало критерію ефективності.

12. Отже, ці скарги є прийнятними та свідчать про порушення процесуального аспекту статті 2 Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

13. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.»

14. З огляду на наявні в нього документи та свою практику (див., зокрема, згадане рішення у справі «Басюк проти України» (*Basyuk v. Ukraine*), пункти 74 – 80) Суд вважає за доцільне присудити суми, зазначені у таблиці в додатку, а також відхиляє будь-які додаткові вимоги справедливої сатисфакції, висунуті заявником у заяві № 62545/15.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 2 Конвенції щодо неефективного розслідування смерті внаслідок дорожньо-транспортних пригод і дорожньо-транспортних пригод, які становили загрозу життю, в яких не брали участі представники держави.
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції у заяві № 62545/15.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЯЛО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 06 липня 2023 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Вікторія Марадудіна
(*Viktoriya Maradudina*)
В.о. заступника Секретаря

Карло Ранзоні
(*Carlo Ranzoni*)
Голова

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЯЛО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

ДОДАТОК

Заяви зі скаргами за пунктом 1 статті 2 Конвенції
(неефективне розслідування смерті внаслідок дорожньо-транспортних пригод і дорожньо-транспортних пригод, які становили загрозу життю, в яких не брали участі представники держави)

№	№ заяви, Дата подання	П.І.Б. заявника, Рік народження	П.І.Б. представника та місцезнаходження	Події, що передували справі, та провадження на національному рівні	Ключові питання	Сума, присуджена кожному заявнику в якості відшкодування моральної шкоди (в євро) ¹	Сума, присуджена у кожній заяві в якості компенсації судових та інших витрат (в євро) ²
1.	62545/15 04.12.2015	Василь Адамович ФІЯЛО 1959	Таракало Михайло Олександрович м. Київ Козьменко Анна Григорівна м. Київ Лебідь Віталія Павлівна м. Київ Волкова Надія м. Київ	1. Обставини події 15.10.2004 заявник їхав на велосипеді і, як стверджується, його збив мікроавтобус. Заявник був госпіталізований з діагнозом: закрыта черепно-мозкова травма, закритий лінійний перелом склепіння черепа в лобній ділянці та забій головного мозку. Лікар дійшов висновку, що заявник отримав тяжку травму голови. Заявник лікувався в лікарні до 02.11.2004. 07.12.2004 його знову госпіталізували до лікарні, де він проходив стаціонарне лікування до 31.12.2004. 2. Процес розслідування та зроблені за його результатами висновки. 19.10.2004, 07.03.2005, 28.11.2005 та	постанови про відмову у порушенні провадження вносилися без належного розгляду обставин справи (рішення у справі «Олейнікова проти України» (<i>Oleynikova v. Ukraine</i>), заява № 38765/05, пункти 80 і 81, від 15 грудня 2011 року з подальшими посиланнями), надмірна тривалість дослідчих перевірок (рішення у справі «Юхимович проти України» (<i>Yukhymovych v. Ukraine</i>), заява № 11464/12,	6 000	250

¹Та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявникам.

²Та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявникам

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЯЛО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

			<p>11.04.2006 працівники міліції, провівши дослідчі перевірки, відмовили у порушенні кримінальної справи щодо водія мікроавтобусу у зв'язку з відсутністю події кримінального правопорушення, встановивши, що ніщо не свідчило, що заявник або його велосипед мали який-небудь фізичний контакт з мікроавтобусом під час ДТП. Вищестоящі прокурори скасовували ці постанови як необґрунтовані та давали вказівки щодо проведення додаткових дослідчих перевірок. Деякі працівники міліції були притягнуті до дисциплінарної відповідальності за непроведення збору доказів, пов'язаних з ДТП.</p> <p>01.08.2007 щодо водія мікроавтобуса було порушено кримінальну справу за ознаками порушення правил безпеки дорожнього руху, що призвело до завдання тілесних ушкоджень заявнику. У жовтні 2007 року були призначені різні медичні експертизи та допитані свідки.</p> <p>17.11.2008 складено протокол відтворення обстановки та обставин події. Проведено додаткові допити свідків та заявника.</p> <p>14.11.2008 заявнику було надано статус потерпілого.</p> <p>25.05.2009 між потерпілим та водієм мікроавтобуса була проведена очна ставка. У травні-вересні 2009 року були допитані свідки.</p> <p>04.09.2009 проведено повторне відтворення обстановки та обставин події. Деякі свідки відмовилися брати у ньому участь, обґрунтувавши це тим, що не пам'ятають усіх обставин справи, оскільки з моменту ДТП пройшло багато часу.</p> <p>02.11.2009 кримінальна справа була</p>	<p>пункт 67, від 17 грудня 2020 року),</p> <p>національні органи влади самі критикували процес проведення розслідування у зв'язку з його неефективністю (рішення у справах «Поживотко проти України» (<i>Pozhyvotko v. Ukraine</i>), заява № 42752/08, пункт 40, від 17 жовтня 2013 року та «Прында проти України» (<i>Prynda v. Ukraine</i>), заява № 10904/05, пункт 56, від 31 липня 2012 року),</p> <p>на етапі досудового слідства було вжито недостатньо заходів (рішення у справі «Качурка проти України» (<i>Kachurka v. Ukraine</i>), заява № 4737/06, пункт 52, від 15 вересня 2011 року)</p>	
--	--	--	--	---	--

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЯЛО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

				<p>закрита. 06.04.2011 ця постанова слідчого була скасована, оскільки частина висновків ґрунтувалася на висновках експертів, тоді як слід було провести криміналістичні експертизи у зв'язку з цим, включно з криміналістичною експертизою велосипеда заявника та розглядом питання його зіткнення з мікроавтобусом. Протягом цього періоду щодо слідчих неодноразово порушувалися дисциплінарні провадження у зв'язку з процесуальними порушеннями, зокрема не проведення ретельного розслідування ДТП.</p> <p>21.04.2011 були призначені різні види судових експертиз. У висновку експерта від 07.12.2011 зазначено, що відповіді на всі запитання слідчого неможливо у зв'язку з недостатністю наданих слідчим вихідних даних. У лютому-квітні 2012 року були допитані свідки. 30.04.2012 проведено чергове відтворення обстановки та обставин події. 03.05.2012 та пізніше 12.03.2013 була призначена комплексна судово-медична та автотехнічна експертиза. 29.09.2015 призначено додаткову експертизу. У лютому 2017 року на допит були викликані деякі свідки.</p> <p>11.04.2017 кримінальна справа щодо водія мікроавтобусу була закрита у зв'язку з відсутністю події кримінального правопорушення. Слідчий дійшов висновку, що заявник самостійно завдав собі тілесних ушкоджень внаслідок самопадіння з велосипеда у зв'язку з власною необережністю.</p> <p>Заявник оскаржив цю постанову. 15.11.2017 Рівненський районний суд Рівненської області відмовив у</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЯЛО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

				задоволенні скарги заявника. 27.11.2017 Апеляційний суд Рівненської області залишив попереднюхвалу без змін. Це рішення було остаточним і оскарженню не підлягало.			
2.	19052/19 27.03.2019	Володимир Леонідович ГРИЦЕНКО 1961	Рибій Сергій Миколайович м. Дніпро	21.03.2015, сестра пана Гриценка (далі – перший заявник) і мати пані Фоміної (далі – друга заявниця), померлавнаслідок наїзду на неї автомобіля. Водія П. спочатку допитали як свідка і в цій якості він брав участь у проведенні слідчого експерименту та двох автотехнічних експертиз. 29.05.2015 щодо П. було складено обвинувальний акт за фактом порушення правил безпеки дорожнього руху, що спричинило смерть. У межах кримінального провадження заявники подали дві позовні заяви про відшкодування шкоди: перший заявник вимагав 22 051 грн в якості відшкодування матеріальної шкоди, а друга заявниця вимагала 400 000 грн в якості відшкодування моральної шкоди.28.07.2015 друга заявниця відкликала свою заяву про відшкодування шкоди за результатами досягнутої з П. угоди про відшкодування шкоди. Згідно з угодою друга заявниця отримала від П. 240 000 грн (еквівалент приблизно 9 620 євро) в якості відшкодування шкоди та погодилася не висувати інших вимог та скарг щодо П. Під час допиту друга заявниця стверджувала, що вона передала 20 000 грн із зазначеної суми першому заявнику. 27.10.2017 проведена третя автотехнічна експертиза не встановила вину П. у ДТП. У зв'язку з цим 24.01.2018 прокурор виніс	численні недоліки у зборі доказів (рішення у справі «Басюк проти України» (<i>Basjuk v. Ukraine</i>), заява № 51151/10, пункт 67, від 05 листопада 2015 року), органи досудового розслідування насправді не намагалися провести ретельне розслідування (рішення у справах «Юрій Слюсар проти України»(<i>Yuriy Slyusar v. Ukraine</i>), заява № 39797/05, пункти 84 – 88, від 17 січня 2013року та «Любов Єфіменко проти України»(<i>Lyubov Efimenko v. Ukraine</i>), заява № 75726/01, пункти 76 – 80, від 25листопада 2010 року), національні органи влади самі критикували процес проведення розслідування у зв'язку з його неефективністю(рішення у справах «Поживотько проти України»(<i>Pozhyvotko v. Ukraine</i>), заява № 42752/08, пункт 40, від 17 жовтня 2013 року та «Прында проти України»(<i>Prynda v. Ukraine</i>), заява № 10904/05, пункт 56, від	6 000	250
3.	19130/19 27.03.2019	Ірина Миколаївна ФОМІНА 1985				6 000	250

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЯЛО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

				<p>постанову про відмову від підтримання публічного обвинувачення. Крім того, він посилався на недопустимість доказів, отриманих під час залучення П. як свідка, а також результатів другого слідчого експерименту, як стверджується, підробленого слідчим. Заявники просили призначити покарання за вчинене кримінальне правопорушення, проте 05.02.2018 П. був визнаний невинуватим. 23.05.2018 апеляційний суд скасував виправдувальний вирок і направив справу на новий розгляд, зокрема врахувавши розгляд судом нижчої інстанції важливих доказів за відсутності заявників. Наразі справа перебуває на розгляді суду першої інстанції.</p>	31 липня 2012 року),		
4.	5142/22 11.01.2022	Андрій Анатолійович МАТВІЄНКО 1974	Лебідь Людмила Миколаївна м. Київ	<p>28.08.2012 батько заявника М. отримав несумісні з життям тілесні ушкодження внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, під час якої автомобіль, яким керував К. зіткнувся з автомобілем, яким керував Вл., в якому М. був пасажиром. Згідно з твердженнями С., який був очевидцем ДТП, К. перебував у стані алкогольного сп'яніння і виїхав на зустрічну смугу, зіткнувшись з автомобілем Вл.</p> <p>Того ж дня органи досудового розслідування порушили кримінальну справу за фактом ДТП. 29.08.2012 заявник був визнаний потерпілим у справі. Судово-медична експертиза стверджуваного алкогольного сп'яніння К. була проведена із затримками, оскільки слідчий спочатку не надав експертам інформацію про забір крові К. У висновку транспортно-трасологічної експертизи від 15.11.2012 встановлено, що автомобіль К. зіткнувся з</p>	<p>національні органи влади самі критикували процес проведення розслідування у зв'язку з його неефективністю (рішення у справах «Поживотько проти України» (<i>Pozhyvotko v. Ukraine</i>), заява № 42752/08, пункт 40, від 17 жовтня 2013 року та «Принда проти України» (<i>Prynda v. Ukraine</i>), заява № 10904/05, пункт 56, від 31 липня 2012 року),</p> <p>неодноразове повернення справи на додаткове розслідування внаслідок невжиття слідчими достатніх заходів (рішення у справі «Антонов проти України» (<i>Antonov v. Ukraine</i>),</p>	6 000	250

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЯЛО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

			<p>автомобілем В. в межахкрайньої правої смуги зустрічного руху.</p> <p>Згідно з висновком судово-медичної експертизи від 14.12.2012 К. не перебував у стані алкогольного сп'яніння. В іншому висновку судово-медичної експертизи від 25.07.2013 зазначено, що К. маворганічне ураження головного мозку, яке могло призвести до втрати свідомості під час керування транспортним засобом.</p> <p>28.01.2014 органи досудового розслідування закрили кримінальнепровадження у зв'язку з відсутністю складу кримінального правопорушення, в основному на підставі відсутності ознак сп'яніння та органічного ураження головного мозку К.</p> <p>22.09.2014 Апеляційний суд міста Києва скасував цю постанову та відновив провадження. Суд доручив органам досудового розслідування провести оцінку показань С., встановити обставини процедури забору крові та сечі К. у день ДТП, оцінити загальну здатність К. бути допущеним до керування транспортними засобами з урахуванням органічного ураження головного мозку.</p> <p>У період з 2013 до 2016 роки було складено три додаткові висновки транспортно-трасологічної експертизи, які показали, що автомобіль К. зіткнувся з автомобілем В. в межахкрайньої правої смуги зустрічного руху.</p> <p>Протягом 2016 та 2017 років слідчий та прокурор, які були призначені розслідувати провадження, були замінені за скаргами заявника на неналежне проведення розслідування.</p> <p>12.07.2018 вдруге органи досудового</p>	<p>заява № 28096/04, пункт 50, від 03 листопада 2011 року), незвично велика кількість повторних судово-медичних експертиз (рішення у справі «Басюк проти України»(<i>Basyuk v. Ukraine</i>), заява № 51151/10, пункт 68, від 05 листопада 2015 року)</p> <p>численні недоліки у зборі доказів (рішення у справі «Басюк проти України» (<i>Basyuk v. Ukraine</i>), заява № 51151/10, пункт 67, від 05 листопада 2015 року),</p> <p>відсутність ретельності та оперативності підірвала здатність органів державної влади встановити обставини справи (рішення у справах «Ігор Шевченко проти України»(<i>Igor Shevchenko v. Ukraine</i>), заява № 22737/04, пункт 60, від 12 січня 2012 року; «Зубкова проти України»(<i>Zubkov v. Ukraine</i>), заява № 36660/08, пункт 40, від 17 жовтня 2013 року),</p> <p>непроведення перевірки різних версій подій (рішення у справі «Юрій Слюсар проти України» (<i>Yuriy Slyusar v. Ukraine</i>), заява №39797/05 пункти 86 і 87, від 17 січня 2013 року),</p> <p>на етапі досудового слідства</p>	
--	--	--	--	--	--

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ФІЯЛО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

				<p>розслідування закрили провадження у зв'язку з відсутністю складу кримінального правопорушення. 05.09.2018 Шевченківський районний суд міста Кисва скасував цю постанову та відновив провадження. 06.02.2019 Генеральна прокуратура України визнала неефективність розслідування та передала справу новому слідчому та прокурору. У 2019 та 2020 роках не була проведена додаткова судово-медична експертиза стану К., оскільки слідчий двічі не надав експертам необхідну документацію. 31 грудня 2021 року органи досудового розслідування закрили провадження у зв'язку з відсутністю складу кримінального правопорушення. 03 лютого 2022 року Шевченківський районний суд міста Кисва скасував цю постанову та відновив провадження. Вбачається, що досудове розслідування триває.</p>	<p>було вжито недостатньо заходів (рішення у справі «Качурка проти України» (<i>Kachurka v. Ukraine</i>), заява № 4737/06, пункт 52, від 15 вересня 2011 року)</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--